

Фаҳми дуруст ва ё нодуруст аз дин

[Тоҷикӣ – Tajiki – طاجيکيّه]

Таҳия: Муҳаммадазиз Раҷабӣ

2014 - 1435

IslamHouse.com

الفهم الصحيح و غير الصحيح للدين

«باللغة الطاجيكية»

إعداد: محمد عزيز رجب

2014 - 1435

IslamHouse.com

Фаҳми дуруст ва ё нодуруст аз дин

Бисмиллоҳ, ва-л-ҳамду лиллоҳ вас-салоту вас-салому ала Расулиллоҳ ва ала олиҳи ва саҳбиҳи ва ман волоҳ.

Аммо баъд:

Гоҳ-гоҳ дар мақолаву навиштаҳои баъзеҳо ибораҳои мисли: “зоҳирбин”, “сатҳнигар”, “аз умқи шарият беҳабар”, “мағзи дин” истифода мешавад. Истифодабарандагони ин гуна иборот ва истилоҳот албатта ғаразҳои гуногун доранд ва баъзе аз эшон агар аз сабаби нодонӣ ин гуна ибораҳоро истифода мекунанд, баъзеи дигар бо сабабҳои маълум ва зеҳниятӣ “фундамент”-и қаблӣ ин корро мекунад.

Масалан аҳли бидъат ва ҳаво, ба хотири пайравӣ аз бидъат ва ҳавои хеш аз дин (яъне аз нусуси шаръ, ки Китобу Суннат аст) умқи мағз ва ботин дуруст карданд ва аз сабаби онки “зоҳири нусуси шарият ва зоҳири қавлу феъли набавӣ” ба майлу рағбати эшон (ва дар таъйиди ботили эшон) нест, аз он рӯй тофтаву бо ҳар навъ таъвил (таъвили беасос ва бе истинод) ва шубҳае онро пӯсту сатҳ қарор додаанд.

Ба ҳар ҳол, ин мавзӯи алоҳида аст ва ҷойи ҳудаш муфассал баён хоҳад шуд биизниллоҳ.

Аммо дар ин навиштор аз пайи баёни ҳуди ин мавзӯ ҳастам, ки дин, шарият (ва дину шарият чизи мавҳуме нест, балки дину шарият чизи

маълуму муъайяне ҳаст, ки дар Китобу Суннат муҳаддад аст) пӯсту мағз ва сатҳу умқ ва зоҳиру ботин надорад.

Пас, яъне Каломи Аллоҳи мутаъол ва суннати набавӣ (ки дар қавлу феъл ва тақрирот ва сифатҳои халқиву хулуқии Расулulloҳ муҳаддад аст) зоҳиру ботин ва сатҳу умқ надорад.

Зеро инки хитоби Худованд ба бандагонаш ва хитоби Паёмбар ба умматаш аз ин гуна тамйиз (тамйиз байни мухотабон, ки иддае умқи дин бигирад ва иддае сатҳи дин) ва тақсим ва беарзиш будан (яъне пӯсту сатҳ будан) поку муназзаҳ аст.

Пас ҳалли дурусти “асли ин иштибоҳ” дар дуруст баён кардани “асли ин масъала” мебошад.

Яъне инки “масъалаи фаҳм ва татбиқ ва бардошт аз дин”-ро на бо ибораҳои “сатҳу умқ ва зоҳиру ботин ва мағзу пӯст”, балки бо ибораҳои “фаҳми дуруст ва ё нодуруст аз дин” ва “фаҳмида тавонистан ва ё натавониستاني аҳкоми дин (аз сабаби доштан ва ё надоштани имкон ва адавати фаҳм)” бояд баён кард ва баррасӣ намуд.

Зеро ки асли масъала (фаҳму татбиқи дин) низ марбут ба ҳамин нукта мебошад. Яъне марбут ба “фаҳми дуруст”-и дин, фаҳми дурусти Китобу Суннат.

Ва аммо, агар ба мавзӯи “Пас чӣ тавр метавон динро дуруст фаҳмид ва дуруст татбиқ кард?!”

бигзарем, пас бояд гуфт, ки: Барои посух додани ба ин суол “аз осмон ситора овардан” ва “супер-китобу супер-таҳлилҳову супер-мақолаҳо” навиштан зарурат надорад.

Балки ҷавоб соддатар ва осонтар аз ҳар чиз аст (вале ҳар чанд, ки татбиқи ин ҷавоб барои баъзеҳи мураккабтар ва вазнинтар аз ҳама чиз мебошад). Ҷавоб ин аст, ки: Фаҳми дуруст аз дин ва татбиқи дурусти дин, ҳамон фаҳму татбиқи ҳуди Паёмбар ва ёронаш мебошад.

Пас, агар касе имрӯз мехоҳад ки динро дуруст бифаҳмад ва дуруст татбиқ намояд, бояд ки аз Паёмбар ва ёронаш иттибоъ кунад.

Ҳарчӣ ки он рӯзҳо (дар аҳди Паёмбар ва ёронаш ва тобиъин) дин буд, имрӯз низ дин ҳамон асту бояд ҳамон бошад, ва ҳарчӣ ки он рӯз дин набуд, имрӯз низ дин набудаву нахоҳад буд.

«Дини Аллоҳ танҳо ҳамон чизе ҳаст ки паёмбаронашро бо он фиристодааст ва китобҳояшро бо он нозил намудааст, ва ҳамон роҳи рост (сиротул-мустақим) мебошад. Ва он, – равиши ёрони Паёмбар мебошад (салому дуруди Аллоҳ бар ӯ ва олу асҳобаш бод), некӯтарин қарну замон, ва беҳтарини ин уммат ва азизтарин ва муқаррамтарин халқ дар назди Аллоҳ баъди паёмбарон...

Ва Паёмбар (салому дуруди Аллоҳ бар ӯ ва олу асҳобаш бод) дар ҳадисҳои сахҳ гуфтааст:

"خير القرون القرن الذي بعثت فيهم ثم الذين يلونهم ثم الذين يلونهم"

«Некӯтарин аҳли асру замон аҳли ҳамон асре ҳаст, ки ман дар онҳо мабъус шудаам, сипас онҳое ки баъди эшон омаданд, ва сипас онҳое ки баъди эшон омадаанд».

Ва Абдуллоҳ ибни Масъуд (разияллоҳу анҳу) мегӯяд:

"مَنْ كَانَ مُسْتَنًّا، فَلْيَسْتَنَّ بِمَنْ قَدْ مَاتَ، فَإِنَّ الْحَيَّ لَا تُؤْمَنُ عَلَيْهِ الْفِتْنَةُ، وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ مُحَمَّدٍ — صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ — ، كَانُوا أَفْضَلَ هَذِهِ الْأُمَّةِ: أَبْرَهَا قُلُوبًا، وَأَعَمَّقَهَا عِلْمًا، وَأَقْلَهَا تَكَلُّفًا، اخْتَارَهُمُ اللَّهُ لَصَحْبَةِ نَبِيِّهِ، وَإِلْقَامَةِ دِينِهِ، فَاعْرِفُوا لَهُمْ فَضْلَهُمْ، وَاتَّبِعُوهُمْ عَلَى أَثَرِهِمْ وَتَمَسَّكُوا بِمَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ أَخْلَاقِهِمْ وَسَيْرِهِمْ، فَإِنَّهُمْ كَانُوا عَلَى الْهُدَى الْمُسْتَقِيمِ"

والأثر رواه ابن عبد البر في «جامع بيان العلم وفضله» (٩٤٧/٢ - رقم ١٨١٠)، وفي إسناده ضعف، إلا أنه أثر مشهور متداول في مصنفات أهل السنة، ومعناه صحيح . مستقر عندهم .

«Ҳар кас, ки пайравӣ кардани бошад, пас ба оне пайравӣ кунад, ки кайҳо мурдааст, зеро ки дар қайди ҳаёт будагон аз фитна эмин нестанд.

Онҳое (ки шоистаи пайравӣ ҳастанд) ёрони Паёмбар (салому дуруди Аллоҳ барӯ ва олу асҳобаш бод) мебошанд, ки беҳтарини ин уммат буданд: покизатарин ва некӯтарини ин уммат дар қулуб, муҳкамтарини он дар илму дониш, камтакаллуфтарини он.

Аллоҳ таъоло онҳоро барои ҳамроҳии паёмбараш ва барпо намудани динаш баргузид, пас фазлу мақоми эшонро бидонед, ва аз пайи онҳо бираведу ҳар қадар ки тавонистед ба ахлоқ ва рафторашон чанг бизанед, зеро ки эшон бар ҳидояти мустақиме буданд».

Ва Ҳузайфа ибни Ямон (разияллоҳу анҳу) мегӯяд:
يا معشر القراء استقيموا وخذوا طريق من كان قبلكم فوالله لئن اتبعتموهم لقد
سبقتم سبقا بعيدا ولئن أخذتم يميننا وشمالا لقد ضللتم ضلالا بعيدا

«Эй маъшари қориён, ба роҳи рост бошед, ва роҳу равиши онҳоеро бигиред, ки қабл аз шумо буданд.

Савганд ба Аллоҳ, ки агар аз онҳо пайравӣ кунед, ҳатман хеле зиёд ба пеш хоҳед рафт, ва аммо агар ба росту чап мунҳариф шавед, пас ҳатман саҳт гумроҳ хоҳед гашт».

Ва ҳамчунин Абдуллоҳ ибни Масъуд (разияллоҳу анҳу) гуфтааст:

خط لنا رسول الله صلى الله عليه وسلم خطا وخط حوله خطوطا عن يمينه وشماله
ثم قال: "هذا سبيل الله وهذه سبيل على كل سبيل منها شيطان يدعو إليه ثم قرأ (وَأَنْ
هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السَّبِيلَ فَتَفْرَقَ بَكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ)

«Паёмбар (салому дуруди Аллоҳ бар ӯ ва олу асҳобаш бод) барои мо хатте кашид, ва дар атрофи он хатҳое ба чапу рост кашид ва сипас гуфт:

Ин роҳи Аллоҳ ҳаст (яъне рост) ва инҳо бошад роҳҳо ҳастанд, ки бар сари ҳар яке аз он шайтоне мебошад, ки ба сӯяш фаро меҳонад. Ва сипас

Паёмбар ин оятро тиловат кард: (Ин роҳ (ки ман онро барои шумо баён кардаам), роҳи мустақими ман аст (ва ҳамин роҳ шуморо ба саъодат ва наҷот мерасонад), пас онро пайравӣ кардаву роҳҳои (ботиле, ки шуморо манъ кардаам) напаймоед, то шуморо аз роҳи Ҷ (Аллоҳ таъоло) чудову мунҳариф масозад...»).

Ва Аллоҳ субҳонаҳу ва таъоло моро амр намудааст, ки дар намозҳои хеш бигӯем:

«Моро ба роҳи мустақим ҳидоят намо. Роҳи онҳое ки бар эшон инъом фармудай, на роҳи ғазабшудагон ва гумроҳон».

Ва Паёмбар (салому дуруди Аллоҳ бар ӯ ва олу асҳобаш бод) фармуда:

«Яҳуд ғазабшудагонанд, ва насоро гумроҳон».

Ва ин ба хотири он аст, ки яҳуд ҳақиқатро донистаанд, ва онро пайравӣ нанамуданд, ва насоро Аллохро бидуни илм парастииш карданд.».

(Маҷмуъул-фатово, Ибни Таймия 3/126-127).

Ва ҷойи дигар низ ШайхулИслом (раҳимахуллоҳ) мегӯяд:

«Ва аз ҷумлаи маълум биз-зарура ҳаст, барои он касе ки тадаббур кунад дар Қуръону суннат ва онҷи ки аҳли суннат вал-ҷамоъат (аз ҷамиғи тавоиф) бар он иттифоқ кардаанд, ки: Неқӯтарин асру замони ин уммат дар аъмол ва ақвол ва эътиқод ва ғайра аз тамоми фазоил, — асри аввал мебошад. Сипас онҳое

ки баъд аз эшон омаданд, ва сипас онҳое ки баъд аз эшон омаданд. Чӣ тавре ки аз Паёмбар (салому дуруди Аллоҳ бар ӯ ва олу асҳобаш бод) собит шудааст.

Ва онҳо беҳтар ҳастанд аз халаф (пасояндагон) дар кулли ҷазои: аз илму амал, имон ва ақл ва диёнат, баён ва ибодат.

Ва онҳо авлотар ҳастанд дар баёни ончӣ ки мушкилфаҳм аст! Ва инро инкор намекунад, магар он касе, ки муҳолифат кардааст бо ончӣ, ки маълум биззарура ҳаст аз дини Ислом ва гумроҳ сохтааст ӯро Аллоҳ таъоло бар замми илм доштаниш...».

(Маҷмуъул-фатово, Ибни Таймия 4/157).

Имом Шотибӣ (раҳимахуллох) гуфтааст:

«Ва осор дар ин маъно (фазли ёрони Паёмбар ва салафи солеҳ ва ҳатмияти пайравӣ аз эшон) зиёд аст. Тамомии ин осор далолат мекунад бар иқтидо кардан ба эшон ва пайравӣ аз равиши эшон бар ҳар ҳоле ки бошад, ва ҳамин аст роҳи наҷот. Чӣ тавре ки ҳадиси «фирақ» ба ин маъно ишора мекунад, дар ин сухани Паёмбар: «Ончӣ, ки ман ва ёронам бар он ҳастем»...». (ал-Эътисом, Имом Шотибӣ 3/307).

Ва нигар «Мирқотул-мафотих» аз Мулло Алӣ Қорӣ 1/374.

Инак хулоса ин аст, ки дин фаҳму татбиқи дуруст ва ё нодуруст дорад, на сатҳу умқ ва пӯсту мағзу зоҳиру ботин, ва меъёр дар дурустиву нодурустии

фаҳму татбиқ ва бардошти мо фаҳму татбиқи
Расулulloҳ (салому дуруди Аллоҳ бар ū ва олу
асҳобаш бод) ва ёронаш ва салафи ин уммат аст, на
чизи дигаре...

Хилофи Паёмбар касе раҳ гузид,
Ки ҳаргиз ба мақсад нахоҳад расид. (Шайх Саъдӣ).